

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS.

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenként háromszor a. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ára évenként 3 R. o. é. Hirdetési ár: négyhatszoros sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatálnál kezelik.
A nyilatkozati cikkek sora után 15 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, oct. 11.

(D) Sokat foglalkoznak a magyar kérdés megoldásával, s mialatt e czélra látszanak törekedni, úgy látszik, hogy azt még mélyebben bebonnyolítják.

Magyarország Erdély felett azon nevezetes előnyben volt, hogy kormánya a reorganisatiót nem octroyra, hanem az octoberi diploma értelmében az előbbi alkotmányra fektette.

Az országgyűlést egészen az 1848-ki törvények értelmében, és az akkori census alapján hívta össze, és így legitim értelemben az ottani megjelenés ellen szót sem lehetett emelni, s több kifogást nem lehetett tenni, mint a mennyit tett a gyűlés, midőn magát mint az egyes tartományok meg nem hívása miatt kiegészítetlen, törvényhozásra képtelennek nyilváníta.

Magyarországon az országbírói értekezlet közvetítése által az igazságszolgáltatás a hazai törvények szerint foly maig is, és így a bíróságok jogérzetük sérelme nélkül maradtak volna helyeiken, s valóban csak egy helyzet magyarázza meg, hogy miért omlottak össze ott a közigazgatással a választott igazságszolgáltatási közegek, a melyről alább szólnunk.

Most, midőn a kiegyenlítés czéljára látszanak törekedni, úgy látszik, hogy azt is a mi az öt törvényes alapon állott, octroy-val cserélik fel.

Úgy látszik — azt mondjuk — mert még nem tudjuk, hogy a magyar kancellariánál az igazságügyben tervelt újabb provisorium octroy lesz-e, minthogy az attól függ: vajlon-e provisoriumot a kormány a magyar igazságszolgáltatás alapjaira fekteti, vagy pedig az osztrák codexet és processualet fogja alkalmazni?

Az előbbi esetben a kormány eljárását menteni fogja az, hogy a magyar királyságnak egy a Királyhágón túl, mint innen joga volt szükség esetében oly intézkedéseket tenni a közelebbi országgyűlésig, a melyek az ország törvényeivel összhangzásban állanak; de annyiban újítások, a mennyiben tetteleg még törvényben nem voltak foglalva; e hatáskör ellenőrzéseül azonban meg volt szabva az országgyűlés tartásának határideje.

Oly intézkedés, mely nincs a hazai törvényekre fektetve, s azoknak megváltoztatására, vagy korlátozására irányul, már octroy-vá válik, hol az alkotmányos jog háttérbe szorul.

Hogy az újabb igazságszolgáltatási provisorium melyik cathogoriába fog tartozni, azt csak akkor tudjuk meg, mikor a munkákat napfényre kerül; de ha az utóbbiba tartozand, akkor kérdésen kívül csak a kiegyenlítést terhesíti.

Ha mi az octoberi diploma után a magyar alkotmányosságba való visszahelyezés genesét vizsgáljuk, mindannyiszor visszajövünk azon meggyőződésre, a mit 1860-ban gyakran elmondottunk, mikép a visszahelyezést csak a ministeri felelősséggel lehetett volna akadálytalanul átvinni, s e részben egy féligmeddig dictatoroskodó ministerium szolgálhatott volna az átmeneti idő alatt legbiztosabb közegül.

A ki a korlátnoksági és felelős ministeri rendszer közötti különbséget jól érti, az megmagyarázhatja, hogyan következhetett be azon sajnálatos eset, hogy 1861-ben az egész közigazgatási s igazságszolgáltatási testület lelépett, s ott hagyta a tért a kormánynak és provisoriumnak.

A korlátnoksági rendszer lényegéhez tartozik az, hogy minden tisztviselő és bíró a legfelsőbbtől a legalsóbbig a népválasztás ki-

folyása legyen; így választák a gubernatort, kancellárt, táblaelnököt, ítélmestereket stb. országgyűléseink, a megyei s városi közigazgatást s bíróságokat megyéink, városaink.

Az így választott tisztviselő s bíró hazai törvényeink szerint saját felelősséggel bírt.

Ellenben a ministerialis rendszerben az egyes tisztviselő s bíró nem bir személyes politikai felelősséggel, ő tartozik a minister rendelkezései végrehajtani, s ezért nem ő, hanem a ministerium felel az ő országgyűlésnek.

Látható, hogy éppen ezért ezen rendszerrel a visszahelyezés s a rend fenntartása egyszerre sokkal biztosabban történhetik, s a kormány nincs kitéve annak, hogy minden egyén ellenzék gyanánt álljon szembe vele, hol kisebb-nagyobb értelmi képességekkel ki-nos küldelmet kell folytatnia; az ő ellenzéke a parlament, mely, ha kormányzását nem méltányolja, kényszeríti a lemondásra.

De annyit az ily ministerium is elért, hogy az országgyűlés összehívásáig rendet csinált, a közigazgatás s igazságszolgáltatás arra képes kezekben maradt, mert az egyes tisztviselő a közvélemény előtt mindig sálválhatta magát azzal, hogy ő kénytelen a törvényesen kinevezett minister rendelkezését teljesíteni; a közvélemény is megnyugtatott abban, hogy ezen tényekért a ministeriumot az országgyűlés kérdőre vonhatja.

Éppen ezért mondtuk mi ugy 1860-ban, mint azon innen mindig, hogy a magyar kérdést nem a merev municipalis, hanem a ministerialis rendszer alapján lehet megoldani, s csak a ministerium képes kellő renddel viszszaállítani a municipalis hatáskört és az országgyűlést, s előkészíteni ezen reorganisatió alatt a biztos eredményt is akkor, ha úgy fenn, mint alatt a kiegyenlítésre szükséges bizalom és jó akarat nem hiányzik.

Az octoberi diploma, sőt a februári patens elmélete sem akadályozza azt, hogy királyságunk kérdése a biztosabb ministeri forma által oldassék meg; mind a két okmány tökéletesen elismerte a királyság autonómiáját a keblü ügyekre nézve, s így Austriára nézve nem lehetett kérdés, hogy ezen autonómiát egy korlátnok vagy belügyminister, avagy egy országbíró vagy igazságügyminister által oldassa-e meg; ellenben egészen más lett volna, ha például gróf Apponyi György mint igazságügyminister mondja ki az erdélyi királyi táblának: tartsad magad utasításaimhoz, melyre engem az átmenet nehézségei kényszerítenek, maradj helyeden, én mint felelős minister minden léptemről számot adok a parlamentnek.

Bizonyos, hogy ily esetben közigazgatásunk s igazságszolgáltatásunk nem omlott volna össze, a ministeri felelősség által feloldva lett volna az egyes tisztviselő a saját felelősség alól, s 1860-tól fogva mostanig a magyar kérdés ki lett volna egyenlítve.

A mennyiben az octoberi diploma a birodalommal közös ügyeket fentartotta, ezeket az átmeneti ministerium szintén függőben tarthatja vala az országgyűlésig, s egyszersmind tappintatos eljárással előkészíthette volna a közvéleményt, hogy a birodalom közös érdekei iránt kellő méltánlylattal is viseltessék.

Ennélfogva mi azt hisszük, hogy ha nem lett volna törvénybe ígátva a felelős ministeri rendszer, azt még teremteni kellett volna éppen a kiegyenlítés czéljából, minthogy oly konkrét eljárásra, a minőt a visszahelyezés s az újabb körülmények méltatása igényel, a municipalis rendszerből való kiindulás képtelen, mintán a megyehatóság a jobbagyf-

szabadulás után nem azon egyöntetű tényezőkből áll, a mely az 1790-ki visszahelyezést annyi eszélylyel s egyetértéssel képes volt végrehajtani.

Ezen állításunkat a tapasztalat eléggé bizonyítja, és egyszersmind világosan kimutatja az utat, a melyen a magyar kérdést legbiztosabban s legmaradandóbban nyélbe lehet ütni.

Kolozsvár, oct. 8.

A kolozsvári rom. kath. egyház közönségi képviselői testület, melyet püspökünk 6 nműtőse 1864-iki aug. 29-ikéről 1628 sz. alatt két hivatalos leiratával megerősíteni kegyeskedett, a plebánosi szék betöltése érdekében előleges értekezletet tart a lyceumi nagy teremben.

Ez új képviselői testület, a dolgokat rendes stadiumba vezetendő, az egyház-gondnok felhívása folytán elnököt választ, ki a plebános választás tárgyában az értekezletet vezesse.

Fölkiáltás utján dr. Szabó ur ez előleges értekezlet elnökévé fölkérte, helyét elfoglalja, s beszédében — melyet elég hosszasan tart — megkérdézi a képviselői testületet, hogy tudja-e miért gyűlt össze? Ő megvárta volna, hogy hivatalos felszólítás történjék ez ügyben, de tudára ilyen nem létezik. (?) Vádolja a pártfelekezteséget s elősorolja, hogy az utczákon szelítben, hosszában általában vádakkal terhelik, melyeket úgy vél megezáfolhatni, ha a gyűlés constatirozott tudomását egy ügyben interpellálja. Fejtegeti az egyes és hármas választásra vonatkozó nézeteit; beszél holmi állítólagos politikai tendenciákról (!) melyekre természetesen gyakori felszólalások és nem tetszés jelei élénk lelemetlenségben nyilvánultak, úgy, hogy elnök ur többször volt kénytelen nem egészen sikerült okoskodásainak, s paradox kitérésinek fonatát quasi aërem verberans összeférczelni a jó szabás biányával is. Fölhívja az értekezletet, hogy ezen barátságos szökváltásbál — mely inkább kölcsönös ismerkedési alkalom — ne tévessze szeméi elől a célt, s oly egyének kijelölésén állapodjék meg, kiket nem az ellenség ajánl. (?) Közönetet szavaz Simon Elek és Groisz Nándor urnaknak, kik állítása szerint oly sokat fáradoztak a történelmi adatok kikutatásában (ohó! vajlon? fölkiáltások).

Elnök után szót kér nt. s tudós plebános helynök ur, kellemes szabatossággal s szónoki ügyes tappintattal adván elő kath. közönségünknek a papválasztásra vonatkozó, Robert Károly és Nagy Lajos királyok által adományozott, s boldog emléktü püspökeink által mindig tiszteletben tartott jogait.

Hivatkozik e tekintetben Rudnay Sándor-nak 1818-ban tartott püspöki látogatására, a mely alkalommal szerkesztett s jegyzőkönyvbe íktatott decretumok 10-dik pontja így hangzik: „Jus quidem Patronatus in eligendo Plebano a Divis Hungariae Regibus Civitati Claudiopolitanae olim tributum, et per communitem catholicam constanter exercitum porro quoque intactum et illibatam reliquimus“ (Lásd visitatio canonica de anno 1818. punctum 10. ad cap. IV. pag. 15.) Ismét:

Szepessy Ignác-nak 1823-ban kelt főpásztori látogatási decretumaira, melyeknek 2-dik pontja szóról szóra így van megírva: „Jus eligendi parochi per serenissimos Ungariae Reges Carolum Robertum, et Ludovicum Magnum civitati Claudiopolitanae collatum et postliminio per catholicam communitem decursus unius saeculi exercitum, eidem integrum reliquimus et adserimus ita, ut quoties parochi sedes legitime vacaverit, majori numero suffragiorum in congregatione parochiana electum nominaturi sumus! (Decr. visit. p. 2. pag. 429.) Végül:

Kovács Miklósnak 1832-ben tartott püspöki látogatására, hol a visitatióról szóló decretum-nak 1-ső pontjában ez áll: „Illa, quae per magnae memoriae et Nominis Antecessores nostros quoad institutionem.....et ecclesiae gubernationem salubriter constituta, et hucum, aut per praesens Decretum nec revocata, nec alterata neque modificata sunt, porro quoque, usque ad futuram nefors secuturam revocationem aut immutationem rata et firma esse volumus.“ (Kovács-féle Decr. visit. pag. 151.)

Ismét ugyan ezen Decretum 25-ik pontját, hol ezek állanak:

„Omnia illa, quae per magni Nominis Antecessores nostros in emolumentum huius parochiae sapienter disposita sunt, exceptis illis quae hucum propter adjuncta vel mutationem subierunt, qualia sunt in specie 4. 10. 11. 12. 13. 24. 26. puncta Decreti visitationalis Szepessyan, aut praesente Decreto nostro visitationali alterata vel revocata non sunt, nos quoque confirmamus et stricte observari praecipimus“ (Ugyanazon Visit. Decr. pag. 158).

Felhozza egyszersmind a megyegyűlések jegyzőkönyveit a papválasztásról.

1819-ki mart. 14-ről Ivuly Károlynak, 1826 ki mart. 14-ről Eschenbach Jánosnak, s a közelebb elhalt Kedves Istvánnak megválasztatásuk módját; nemcsak, hanem még a Kedves választásába befolyt élő tagok (minők Schütz József, Balázs József, id. Tanffer Ferecz és Szabó József urak) bizonylatát is, miből tisztán, világosan és alaposan kiderül az egyes szavazás és felterjesztés a kolozsvári papválasztásra nézve.

Ezen értelemben igen szépen és alaposan szóltak vala még Tamási Sándor, Simon Endre, Rácz István és Wolf urak; sőt az egész értekezlet, kiévén Józsi Lajos báró urat, ki tekintvén a körülmények válságos állását, hogy a köztiszteletben álló főpásztor szívét meg ne szomorítsuk, ezáltal czelszerűnek látja lemondani a kiváltságok- és jogok-ról, elég szabadelvűnek tartván a püspöki leiratot, szabadságára bízván a megyegyűlésnek jogos tiltakozását megtenni, csak nem óvástétel címe alatt történjék az.

Minoris ur is enyhébbnek, czélhoz vezetőnek tartja az opportunitás, mint a jog kérdését, s többet vár a lemondás, mint a követelő igazság meggyőző hangjától.

Tulajdonképpen ez ellen nem is volt senkinek valami erősebb kifogása, sőt közös kívánsága volt minden értekezletit tagnak a kegyes főpásztori óhajoknak jogainkat is tekintetbe vételével s föl nem adásával eleget tenni; azért osztá Tamási ur azon indítványát, melynél fogva az idők terhes viszonyait, s a körülmények szomorú bizonytalanságát számháve: püspök urunk iránti határtalan tiszteletből ez alkalommal beleegyeztek a hármas választásba, óvást tevén, és kijelentvén, hogy ez eljárásból jövőre semmi néven nevezendő jog neformáltassék.

Voltak, kik az óvást nem találták czelszerűnek, osztván a Józsi bárá és Minoris ur véleményét, de nyilatkozataik sokkal szűkebb körtek voltak, hogysem megemlítést érdemelve fessegettek volna; s így az értekezlet ott állván, honnan kiindult, nem tudjuk, ha vajlon feltűnő elfoglaltságból, vagy teendő körül elfordulandó előre gyanított akadályok-nak félelme miatt, azt határozta, hogy holnap határozand.

(A választás folyama következik.) △

Emlék a Széchenyi-térre!

(D) Midőn Kolozsvár városa 1860-ban a magyar nemzet reformátorának emlékére e város egyik legszebb fekvést terét szentelé, egyszersmind ezáltal hitvallást tett le az ő politikája mellett, mely békés uton az ország anyagi és szellemi erejének kifejlesztésére törekedett.

Egy mostanig elhagyott tér viseli a nagy államférfi nevét, de a mely két víz közötti szép fekvésénél, enyhébb legénél s a város sétaterével összeköttetésénél fogva e város legkitűnőbb faubourgjává válnék idővel, ha Erdély anyagi kifejlődése ezen központi főváros tündöklőbb korszakát elhozandja.

A város hatósága legújabb intézkedésével hatályos lendületet adott e tér szépítésének, a midőn néhány hét óta nagy erélylyel lát kiköveztetéséhez.

A tér lakói elvállalták a járdáknak saját költségükön előállítását, s már egy pár lelkes polgár vállalkozott, hogy ezen járda vonal mellé minél előbb élőfákat ültet, a mi által ezen kellemes tér a város sétaterével sáta összeköttetésbe jöved.

Ha Kolozsvárnak valaha vasútja lesz s indóháza a Nádas ügyére lesz helyezve, ezen Széchenyi-tér lesz az utasok első megállapodási pontja s lerakódó helye, s ha a hidkaput — a mely már is bomladozni kezd — egykor, tán nem sokára lebontják, ezen tér egy egyenes utca által a város főpiacával állandó összeköttetésben mintegy átlátszóvá varázsolván Kolozsvár legszebb részét, midőn remélteni lehet, hogy a főpiactéren az öt székes-egyház körüli ronda épületek lebontásával ama helyiség igen ki fog emelkedni.

Megnyitva levén már a főpiacnak a közép- és belmonostor utcák háttéré, a hid-utca háttérének megnyitásával s kidiszitásával a város szépítésének correct eszméje lesz letéve, s a Széchenyi-tér, mint e város másodpiac helye, elérndi helyekvési rendelkezését, s egyszersmind mind keltőbbá válik ama nagy honfi emlékéhez, mely nevét ruházta e térre a hazafias kegyelet.

Minden eszme tehát, a mely e tér szépítésére szolgál, egyszersmind lendületet ad Kolozsvár általános szépítésének a mellett, hogy tanúbizonyságot tesz a honfi lelkesülés azon nemes kegyeletéről, mely kitűnő embereinek csüggedetlentül hozza meg erkölcsi báladóját.

És Kolozsvár jövőjét ez időök szerint ki-válólag biztosítja e város szépítése, s midőn polgárai erre törekcszenek, ez által e város jövőjét és existenciáját biztosítják.

Érezték ezt s pár év óta Kolozsvár tündér gyorsasággal haladt a szépülésben; a nemzet színháza új és szebb alakot nyert, a város főbb utcái kellemes járdákkal vannak ellátva, jelentékeny összeg gyűlt össze a főpiaczi templom ronda környezetének lebontására, mely már csak pár év kérdésevé vált, s éppen most igen szép utca kövezet kezd kiemelni a Széchenyi-tér.

Egyik szépségszeti eszme a másikat vonja maga után. Elmítettük, miképp egy gyakorlati és hasznos eszme merült fel: egy jó ivókút állítani a Széchenyi-tér közepébe, mely által a város polgárai a pár ezer forintra menő évi vízádórtól örökre megmenekedjenek.

Az első törv szerint e kútnak Széchenyi mellszobrával kellett volna ellátni, s felállítása pár ezer forintba került; midőn végzettszerűleg éppen ez eszme forrongásakor a nagy birtóvárt magyar szobrász Izsó Miklós városunkban megjelenik. Megvizsgálta a tért, s annak nagy kiterjedése miatt egy mellszobrot a láthatárban elveszendőnek ítélte, s véleménye volt, hogy e téren a nagy hazafinak csak egy életnagyságu szobra imponálhat.

A ki ama tér terjedelmét ismeri, a hová beszámítandó néhány közből álló épület egykori lebontása, a szakművész nézete ellen mit sem szólhat. A főkérdés volt most, ha valjon országos szegénységünk e nehéz napjaiban előállíthatni-e a kívánt emléket; midőn tudjuk, hogy a főpiacra a Ferenc császár tiszteletére állított egyszerű köoszlop is több mint tizenkétezer forintba került, s mibe kerülhet egy életnagyságu márvány-szobor?

Hála égnek, vannak már nemzeti művészeink, s a nemzet örökítheti nagyjait. Izsó Miklós Széchenyi hat láb magas egész szobrát a legszebb fehér tirirol márványból csupán háromezer ötszáz forintért előállítani késznek nyilatkozott.

Itt az örvendetes alkalom, midőn Kolozsvár városa nem csak Széchenyi emléket, de egyszersmind egyik legirihedtebb magyar szobrász művét bírhatja kebelében, s a disztimény szellemi és emléki értéke mellett izletes ivóvizet hoz fel közhasználatra, s a város sétaté-lyét egy költői ponttal koszorúzza.

Ha a tervbevett aláíratások gyors sikert aratván, a megrendelés egy hó alatt megtörténhetik, Izsó ur biztathatja azzal e várost, hogy Széchenyi életnagyságu márvány-szobrának leleplezése már a jövő évi löverseny ünnepeley alkalomával megtörténhetik.

Nincs tehát semmi akadály, mert valjon lehetne-e kételkedni abban, hogy csak kezdeményezni kell, és a fenébbi cél elérésére szükséges négy-ötezer forintnyi összeg e város lakói által azonnal alá lesz írva.

Városunk ismert buzgalma s köztisztelteti főbirája Wendler Frigyes, főmérnöke, kinek e város szépítése körül már is annyi érdeme van, Tompa János és e város előbbi főbirája népszerűségéről s tevékenységéről egyaránt ismeretes Pataki József urak már komolyan felkarolták ezt ügyet. A fentisztelt mérnök ur a kút alaprajzát megkészté, a víz esését mér-nökiileg fölvette, s a kivitelre nézve semmi technikai akadályt nem talált. E szerint a kérdés már meg van indítva, e sorainkban csak előtájékoztással kívántunk szolgálni, reméljük, hogy lapunk legközelebbi számában a tetleges kezdeményezéssel adhatunk örvendetes tudósítást.

— Másolatja az 19,435—1864. kir. főkörmányszéki száma a kolozsvári tanácsshoz menesztett rendeleteknek

Azon ns tanácsnak folyó évi mart. 1. ről 682 szám alatt kelt fölterjesztése mellett az 1857-ik azon város határon megszüntetett ugarrendszer és köcsordák visszaállítása iránt hozott, a tanács által is elfogadott és megerősített végett ide fölterjesztett esküdt közön-ségi végzés, és annak rendén 13 cikkelyben feltett ugynevezett „törvényjavaslat“ az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának idei mart. 24. ről 67 szám alatt kelt ellenfö-terjesztésével, valamint ifj. Pataki József s más husz kolozsvári birtokos polgárok által a vagyon-közösség és legelő-kényszer ellen ide beadott kérelmekkel együttesen vétetvén derekas tárgyalás alá, annak következtében az illető tárgyatok visszazárása mellett ki-hirdetés és alkalmazkodás végett a ns tanács-nak ezennel visszairatit: — hogy mivel a kül-lönböző nézetű felek által hozott okoknak a felküldött tárgyatokkall egybevetéséből ugy-jön ki, hogy azon községi végzés, vagy a mint nevezetük, törvényjavaslat, mely mint azon város nagyobb rész földbirtokosainak határozata küldetett fel megerősítés végett,

1) éppen nem azon város nagyobb rész földbirtokosainak akarata, a midőn azon város határon a birtokívek alapján elkészített s a tanács idei jun. 15-én 1804 szám alatt kelt tudósítása mellett felküldött mivélésnem és hold szám szerinti kimutatás szerint csak szántóföld 7262 holdat, rét és kert pedig 9730 holdat és így csak a két mivélésnemben is összesen 10,992 holdat meghaladó mennyi-ségben találhatik, s ha ezen összegből a vá-rost területén levő 494 hold rétv és kert s az egy-szeri kaszálásra minden évben használt, de sarjújára nézve rendszeren évenként legel-tetni szokott 5,953 hold szénafü összes mennyi-sége levonatik, akkor is a fennmaradó szántók és kaszálók mennyisége a 10,545 holdat megha-ladja; azon városi birtokosoknak, kik a fertályokbeli egyes kihallgatásokról készült, s a tanács idei mart. 1. ről 682 szám alatt kelt jelentése mellett felküldött lajstrom XXV. számától a XXVI. találtat jegyzékbebe fog-lalva az ugarrendszer és köcsordák vissza-állítása mellett nyilatkoztak, — összes birtokok — mint azt a kolozsvári birtok-summariumból adótiszt által kiadott, s hasonlóan a tanács elmített fölterjesztése mellett XXVII. ik szám alatt levő kimutatás összesítése bizonyítja, — összesen csak 3,154 holdat s 566 □ ölet te-szen, és így nem hogy a szántók és kaszálók 10,545 hold összegének nagyobb részét tenné, de még a 7,262 hold szántók összegének felénél is több mint 1,100 holddal kevesebb, miből világos, hogy a földbirtok tulajdonosai sokkal nagyobb része az, mely az ugar- és csordarendszer visszaállítása mellé nem nyilat-koztott.

2) Mivel a földtulajdon szabad tetszés szerinti használata, mind az eleitől fogva fen-állott s az újabb törvényekkel is meg nem változtatott honi törvények u. m. a Hármastörvénykönyv I. ső része 9-dik cizme, és az Apr. Const. III. ik része 33 cizme 1-ső cik-kelye, mind pedig az újabb időben az 1854-ben jun. 21-én kelt cs. k. urbéri nyilparancs, és az 1856-ki maj. 1. én 9,738 szám alatt kelt helytartósági rendelet által tisztán kimondva s a törvény védelme alá van véve, s éppen azért az irt törvények és fenálló rendelet értelmében a kolozsvári lakosok közül az ugar-rendszer pártólói aziránti folyamodásokkal már a fenállott cs. k. helytartóság 1853 jun. 4-én 28,488 1857 szám alatt kelt végzésével elutasítottak, és így e tárgy már akkor de-rekasan elhatározottatott: — mivel

3) Bár mely birtokos törvényszerű tulajdonosi joga jól rendezett államban akár egy, akár bármily nagy számu más tulajdonosok által meg nem sérthető vagy szorítható, s mégis a megerősített végett fölterjesztett szá-bályok 2-ik cikkelyében ez irányban látszó azon fentartás, „hogy minden tulajdonosnak jogában áll saját földjét az ugarrendszer és csordajárást alá kivenni, s azt más tulajdona megsértése nélkül besánczolni vagy bekerítve

használni“ stb. kivált ha azon szabály 9-dik cikkelyével, „hogy a sáncz vagy kerítés a tulajdonos saját költségén úgy tétessék, hogy a legelőről marha oda be ne mehessen“ egy-bevetetük, — világosan nem egybő illusiónal, midőn az oly kerítés, vagy sánczolás felállí-tása, s kűnn a határon sőt a helységbeli ber-keken is a marhalegelők által nem ritkán előforduló rombolásokkal szembeni fentartása bizonyosan többé kerülne az általa megóvni cselezott minden harmadévi jövedelemnél, mi-vel végre

4) Mint a felküldött tárgyatok mutatják, maga azon tanács és a választott közönség is midőn 1856-ban és 1857-ben az ugar- és csordarendszer megszüntetését eszközölte, ma-ga is meg vala arról győződve, hogy a föld-nek a miveltébb tartományokban előhaladott okserű gazdasági rendszer szerint állandó jó mivélés alatt tartása nem csak a földbir-tokosok, de általában a közjóllét előmozdítá-sára szolgál; most mégis a birtokosok kisebb és oly részének kívánata tagadja meg több évek előtti meggyőződését, kik közül néme-lyek mint a XXXV-ik szám alatti felszólításra a kül-magyarutczai földbirtokos gazdák nevé-ben határozott nyilatkozat mutatja, — igazon marháikat semmi esetre csordába nem adják, s mintsem fiókcsoordákat ne tarthassanak, in-kább megmaradnak a mostani rendszer mel-lé.

Mindezen okoknak tekintetbe vételével a kir. főkörmányszék a felküldött határozatási szabályokat, mint azon város nagyobb rész földbirtokosai beleegyezése nélkül ajánlatba hozottakat, de különben is tulajdonosi joga nézve sérelmeseket, a fenálló régit honi és újabb törvényekkel és üdvös szabályrende-lekkel merőben ellenkezőket, sőt az okserű gazdaság elveivel meg nem egyezőket meg nem erősítendőnek — azon tanácsot pedig oda utasítandónak találta, hogy ezen az irt törvényeken és fenálló szabályrendeleteken alapult határozatot maga rendin kihirdetve, azon fenálló közhatsznu törvények és szabá-lyrendeletek jótékonyaságára nézve a miveltég kisebb fokán álló köznépet is maga után igyekezzék felvilágosítani.

Végre nem mulasztatja el e kir. főkor-mányszék a feletti sajnálatát kifejezni, hogy ezen retrograd lépés éppen az ország gazdá-sági értelmisége központjában kezdeményez-tett, melynek már eddig is az ország több vidékein mint veszedelmes példaadásnak, sok káros következményei kedvetlenül tapasztal-tattak.

Ifjabb Pataki József és társainak ide ha-tott folyamodványuk pedig a jelen határozat egy másolatával együtt kézbesítés végett ide csatoltatik.

Nagy-Szeben, september 5-én 1864.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Udvarhelyszék, sept. 26.

September hó is telik el, ez az egyetlen hó tudniillik, mely ez évben reánk gazdákra nézve egyedül volt némi vigasztalással; ugyanis e hóban tudtuk ösvetéseink aratását, bebor-dását, s szénánk megcsinálását elvégezni, és e hó nyújtott a különben szűk törökbuza ter-mésünk megéréséhez egy kevés reményt. De gazdáinknak is meg kellett erejüket kettőz-tetni és e mellett nagy mennyiségű pénzt köl-tésnek elhaladhasznat, mert a jelen időben bizony még a jobb gazdák sem igen kaptak kalákát; nó de ha gazdáink nem igen kap-tak, annál inkább igénybe vették azt bizonyos urak, szájról, szájról jár az a hír ugyanis, hogy az e. di járásban némely falusi előjár-ók még büntetést terhe alatt is hivatták a kalákát bizonyos uraság részére; szájról, szájról jár az a hír is, miszerint egy bizonyos kö-ház megint több községek kalásája sagedel-mével emelkedett fel! bizony, bizony csak igaz az a latin közmondás, miszerint „officium non fallit.“ Emlékezem tisztán, hogy az 1861-dik esztendőben egy nagy birtokú alkotmá-nyos királybiránk kalákájáért, egy akkor dis-ponibilitásban volt cs. kir. hivatalnok ur a „Korunk“ című lapban nagy zajt ütött volt; igen feltűnt tehát, hogy azon még most is fangens rendes levelező ur a mostani dol-gokról hallgat.

Törvényhatóságunk területére egy pár év óta a falusi táncmulatságokra kivetett taxa hozottat be, ezen taxa minő ellenörködés mel-lé szedetik be, és ki által kezeltetik? nem tujuk, hanem azt igen is tudjuk, hogy a keblt szük-ségek fedeztetésére is csak a köggyűlések, vagy az ezeket hetyettesítő bizottmányok szab-hattak rovatokat, s aztán azt is tudjuk, hogy az ilyen rovatok nyilvános számadás mellett kezeltettek.

Továbbá az árvizek által a parajdi utvo-nalon egy hid elrontatván, három embernek a szántóföldjén kellett ezen hidat kikérülni, s az ezen kikérülés által okozott kár, mely 26 o. é. forintra becsültetett, a törvényhatóság összes

falvaira megfizetés végett kirovatolt. Hogy a kárt szenvedett embertársaink kára megtérít-tett, ez helyén van, csak azzal nem vagyunk megbarátkozva, hogy ez az összes falvakkal fizettetett meg, és pedig csupán azon egyszerű okból, mivel a parajdi ut nem országos ut, s nem is annyira közlekedési, mint inkább a só útja; nézetünk szerint tehát vagy az azt köz-vetlenül használó községek által, vagy pedig és legmértányosabban a só bányá pénzátára által kellett volna azon kárt megtéríteni.

De sokkal terhesebben hat ennél törvény-hatóságunk lakóira az, miszerint még az or-szágos utvonalon is a hidak többnyire rovatlat útján készítettnek. Ugy tudjuk, hogy a szász-földön, sőt a vármegyék nagyobb részében is az országos utvonalonon levő minden névvel nevezhető hidakat az országos pénztár készítet, nemcsak, hanem az utak porondozására megkivántató költséget is fedezi; honnan van tehát, hogy a székelyföldön levő országos utak nemcsak merőben a nép által kövecsztetnek, hanem mint említett, még némely hidak ké-sztítése is reá rovatit? Hogy a közleke-dési utak és az ezen vonalonon levő hidak az illető községek által készíttessenek és tar-tassanak, ez helyén van; azonban az ilyen közlekedési utak és hidak készítésére is, vé-lekedésként szerint, csak azon községek szoríthatatők jogosan, melyek azokat valóság-on használják; miért is óhajtható lenne, hogy minát az országos pénztárba a társnemzetek-hez hasonló — ha nem több — adófizetéssel járul a székelyföldi lakosság, a székelyföld területén áthúzódó országos utvonatok is, az ország más részeiben divatban levő módon és költséggel készíttessenek; mi pedig a keblt közlekedő utakat illeti, e részben igen üdvös lenne, ha a felséges királyi főkörmányszék egy szakértő bizottmány megvizsgálása után a közlekedési utvonatokat is kijelölne és egy-uttal azok készíttetését és javítását a közsé-gek előre való meghallgatása mellett jövőre véglegesen szabályozná, mert valójában az eddig e részben fenállott szokás némely köz-ségekre nyomasztólag hat.

Beszélik továbbá, hogy nemes Csikszék cs. kir. adminisztrátora Szabó Ádám ur felfüggesztetett, s az országszerte ismeretes ügyben ellene megindított kereset keresz-tülvittele az Udvarhelyszék területén felállítva levő ideiglenes császári királyi törvényszékre ruházottat, s mint mondják, a volt adminis-trátor ur egy kihallgatáson a törvényszék előtt már volt is, ezért furcsán jó ki egy kevéssé, hogy a tisztelt uraság nóha felfüggesztetett, mégis, mint halljuk, a csikszéki középület fő-királybírói lakosztályában tartja jelenleg is lakását. A közönség ezen nevezetes kereset keresztülvitelét feszült figyelemmel kíséri.

Két esztendeje, hogy e második időszaki provisorium életbe léptetett, s az udvarhely-széki árvek pénzt elcsikkasztott cs. kir. hiva-talnok Hikman Gusztáv uraságnak már akadt egy kollégája. Ugyanis a csik-szeredai tanács által felfogadott Schorchich nevezett városi törvénybíró, mint mondják, hason büntért a nevezettel az udvarhelyszéki középület ugyan-azon szobáján lakja.

A hivatalos hajtóvadászatok is megkezdet-tek, s már csak ez is jele annak, misze-rint ez évszázak végén vagyunk; az elsőnek eredménye volt: elesett két nyul, egy roka, egy császári királyi adó hivatalnok köz-szeretben élő Ugron Zsigmond birtokos társunk balszemét keltte. Nó de csak ügyet-lenségből történt az egész; mi nagyon pár-tojnak a hivatalos hajtóvadászatokat, csak hogy azok a felsőbb helyről kibocsátott rendeletek értelmében tartassanak, mert hisszük, hogy ha jelenleg is azok az ottan jelen volt főnökök által szigorúan megtartattak volna, a fenébbi szerencsétlen esemény nem következett volna be.

Barót, sept. 30.

A „Kolozsvári Közlöny“ idei 113-ik szá-mában K.-Vásárhelyről Ojtozi név alatt egy értesítés jelent meg, mely sok részben ferden lévő felfogva s rosszul szököltetve, éppen azért ösztönözött érzem magamat az igaz-ság és egy más ajku társnemzet érdekében, némelyeket Ojtozi ur ellenében jobban szel-lőztetni. Ugy hiszem nem lehet személyeske-désnek tulajdonítani, különben is távol s nem levén szerencsem Ojtozi urat ismerni, midőn e nyilatkozatommal innen lépek fel, mely részben az által van igazolva, hogy az ille-tőknek nézetem szerint ott a helyszíneni egész szabadon és őszintén felszólalásukat a szerény-ség is korlátozza.

Legelőször is Ojtozi urnak ama kicsinylő s rosuló ítéletét kell hogy megörjőim, mely-lyel a k.-vásárhelyi mükedvelők által előadott „Csizmadiaról“ szól. Minthogy alkalmilag töb-ben ez időtájt K.-Vásárhelyt mulattunk, mint vendégek mi is meglátogattuk a színházat. Az egész előadás, melyen szép számu közön-ség volt jelen, igen kellemesen lepett meg, azaz jobban játszódtak, mint a mennyit várni akartunk ilyen kisvárosi mükedvelőktől; hogy

az előadásban nem csak mi találtunk élvezet, hanem a többi nemes városi közönség is ezt azzal bizonyították, s ez a szép, hogy ezt meg elvitatni sem lehet, hogy a játékokat többször megtapsolták, virágokérték és koszorúkkal jutalmazták, jó játékokat s általában mindegyiket tetszés-nyilatkozatokban részesítették; igen kell csodálkoznom Ojtozi ur lát- és hall-szerveinek oly szerfeletti elyengülésén, melynek fogva az időztem nyílt s kedvező bírálatot észre sem vette, pedig nézetem szerint az illető bírálatok, éppen műkedvelői előadásoknál inkább elfogadhatóbbak, mint egy némely nem eléggé palástolt színbíráló személyi értékből eredt megrövései.

A mi a színpadra nyomott hibás d betűt illeti, egy kis laza helyi sűrű házi vicznek jó lett volna, de aztán uram miért akarunk még akkorácska d-éskéből is hírlapi kacsa csinálni? vagy tán utcaiz normalis professorok akarunk lenni, hátha, a minthogy az is, éppen sajthiba? nó így aztán felsültünk, s nem mutathatunk rájuk újjal: ecce Cato Ojtozi-nyelvész (!) pedig jó ilyen időben mindenfelében kitértetni magunkat.

Egyébiránt látnunk mi ott K.-Vásárhelyt egy nagyobb s. hibásabb d-t is, melyen akár hat ló s hintó is megfordult, miért nem vette ezt észre Ojtozi prof. ur? Nem-e, tán széki vagy városi tisztai candidatiok vannak? pedig bizony nagyobbaeska mint a színpadi d, mert ez a város összes utca közvezete. A ki e követezen egyszer végig hajtat, az nem kívánja meg a flaszt, s a mesterit is a p-ba küldi s illetén forma okoskodásra gyújt: ha már nem vagyunk képesek teljes jó flasztot építeni, csináljunk jó törött kövel kövcsézett utakat, hogy lábaink, lovaink és szekereink ne töreghessenek össze.

De továbbá idézzünk Ojtozi ur értesítéséből egy egész tételt, mely szóról szóra így hangzik: „Dicsőretére legyen mondvá a magyar fiataliságnak, mitán láttá, hogy az ilyen nemű fiataliságeknek utját nem állhatja (oh-oh), minthogy ilyen eljárásoknak tovább is részese legyen, közreműködni a társulatnál, illőbbnek, becsületesebb dolognak tartotta tömegesen visszavonulni az ilyen irányú társulatól, átengedvén a tért a más ajku társnemetbeli fiataliságnak, hogy sáfárkodjanak tovább is a szerint a közönségnek beadott félreivel.”

Itt önkénytelenül is azon kérdés merül fel, hogy mióta van K.-Vásárhelynek más ajku fiatalisága, mely mint ilyen és nem mint magyar szerepel? s ha van más ajku fiatalisága, melyik és hol van az a másik nemzet, mely nem magyar volna? Ugy hiszem, hogy K.-Vásárhelyt egy mint Háromszék és Erdély egyaránt K.-Vásárhelyen csak egy nemzetet ismert 1847-ig, mint 1848 ban, s hogy Ojtozi ur sajátos céljái elérésére, igen sajátos eszközt használt, midőn magát egyedül auctoritá avatta fel új nemzetek felfedezése által.

K.-Vásárhely városában azon kevés számú örmény származású, de ép és tiszta honzeretettől lángoló néhány polgár család a városiaknak általánosan kedvelt hű polgártársai, kik egy a város mint az egész Háromszék nyelvi szellemű honfiai és leányai által, az ők beismert loyális magukviselése, a magyaréval testvér vendég szeretete s szerény és áldozatkész hazafiasságukért, általános és köz-szeretethen részesítettek és részesítettek ma is.

Ha fenebb cikornyásan körülírt nyilatkozatában Ojtozi urnak kénytelen valék egy nemzetiség, azt kell mondanom, célzatos sértésére mutatnom: röviden el nem kerülhetem fel nem tüntetni a nem más, hanem magyar ajku örmény nemzetnek a magyar szeretet- és nyelviségbeni elölépéseit, melyhez még azon, minden becsületű hű hazafiával közös óhaját csatolom: hogy becsüljük meg egy más iránti régi szeretetünket, s nyelvi figyeltatásból legdrágább kincsünket, a testvéri egyetértést gúny tárgyá ne tegyük!... Ugy szintén Ojtozi urnak tudásul röviden értesére kell adnom, hogy az elmult nagyság romjából Phoenixként feljött kis örmény nemzet-törödek e hazát, mely őt védpaizsa alá befogadta, mint édes anyját úgy tekintette, s érte a közügy- és közérőrt mindenek meg nemzetiségét is feláldozta. Az ily nagy és nemes lemondást csak nemes elismeréssel lehet viszonzni; a nemes elismerés magához édesít, vonz és emel, míg az Ojtozi ur immodorában használt határozatlan gyanúsítások csak sebeket okozhatnak?

Egyébiránt, midőn Ojtozi ur előbb egy egész társulatot rádol valamely visszaélésért ne igyekezzék utjabban azért, mert egyik rész kilépett, ezt felmentve amaz még jobban kárhoznatni, sőt más nyelvtelken is keresztelni; ez igen szűkületre, rossz ítéletre tehet-segre, s in ultima analysi jókora adag rossz akaratra is mutat. Mert ha áll az, a mit ön el akar hitetni, hogy a társulat nem számol, akkor ön az eredményt se tudhatja, azaz, nem tudhatja vajon a bárányokkal farkas is nem lépett-e ki a körből? De továbbá, hogy éppen azon katonák legyen a dicsőség, kik

ittkötet, azaz előadás előtt ott hagyják helyüket gyáván megfutván, nem állíthatom; sőt ellenkezőleg józan ítélettel azt mondom, hogy a kik helyt maradtak küzdve irigység és visszaélések ellen, s mégis sikert tudtak felmutatni, azok az érdem. S végül, hogy ha egyes tag hibázik is, a mi ismét efféle társaságban, rövid uton mondom ki, tisztázható, s hogy illetén egyéni hibákért mindjárt az egész nemzetre ráhúzzunk a bélyegző fát, ehhez t. Ojtozi ur több rosszakarat, mint ügy-szeretet foglal helyet. Quod erat demonstrandum.

Baroti.

KÜLÖNFÉLÉK.

— (Neerolog.) Kökösi Orbok Erzsébeth, férjezett Keresztes Antalné maga, fia Kálmán, ennek neje békési Vadas Otília, gyermekeik Árpád, Róza és Margit; ugy kisebb fia Sándor, ennek neje mosoni János Mária és gyermekeik Ilona, valamint az elhunytak távollévő testvérei nevében sebzett szívvel jelenti a szeretett férj, illetőleg apa, ipa és nagyapa, volt tartományi főpénztárnok eskü-bánfalvi Keresztes Antalnak f. hó 9-én d. n. 4 órákor életének 82-ik, házassága 49-ik, 45 évi dicséretes közszolgálat után bekövetkezett nyugalmaztatása 14-ik évében, a haldokló szentségeinek buzgó felvétele után, szélhűdés következtében történt gyászos kimúlását. Az elhunyt földi része f. hó 11-én d. n. 4 órákor különosztó utcaiz tulajdon házából a közös sírkertbe végnegyfalomra kísértetett, lelke nyugalmáért pedig ezen hó 12-én reggeli 10 órákor fog a piaci nagytetemplomban engesztelő áldozat az irtalom Istenének bemutatni.

— A bécsi lapok folyvást pengetik a magyar kérdést, mindegyik a maga régi nótája szerint. A „Presse“ szabadelvű reformokat sürget, de úgy, hogy a birodalom centralizált államnak maradjon meg. A „Neue Freie Pr.“ még vádolja a kormányt, hogy három év alatt egyetlen oly lépést sem tett, mely Magyarország a reichsrathba lépését előkészítette volna. A félhivatalos „Botschafter“ és „Oest. Ztg.“ hallgatnak. A kormánytól független lapok közül, kivált a „Vaterland“, „Wanderer“ és „Wiener Lloyd“ cikkei érdemelnek figyelmet. A „Vaterland“ cikke „Egy merész lépés“ a Magyarországon tervezett törvénykezési s közigazgatási változtatásokról szólván, konstataja a szoros központosítási törekvést, s hozzá teszi, hogy mivel a történő intézkedések ideigleneseknek mondatnak, a melyekről tehát a kormány majdan felelni fog a magyar országgyűlés előtt, éppen ebből a februári alkotmány fűladása következik, mert, ugymond a „Vaterland“, nem lehet, hogy a korlátnok a birodalmi kormány tagja legyen s mégis az országgyűlésnek feleljen. Oly lényegesen különböző két testületnek egyszerre nem lehet felelős. Ennélfogva szűkegessé válik a febr. alkotmány módosítása olyformán, hogy: 1) az ország kormányvezetői ne vegyenek részt a birodalmi kormányban, és viszont; 2) a birodalmi meg az országos képviselőt illetékesége oly szigorúan választassák el egymástól, hogy egyik ne vághasson a másik körébe. A „Wanderer“ Magyarország anyagi helyzete által is eléggé indokoltan tartja az országgyűlés haladéktalan összehívását. A „W. Lloyd“ idézően a külni újság azon cikkét, mely azt ajánlja Ausztriának, hogy Magyarországra tekintve, mondjon le Velenczéről, njolag fölemlíti, hogy nézete szerint a francia-olasz szerződésre legjobb felelet: a magyar kérdés megoldása.

— (Kilátás a gabonaárak emelkedésére.) H.-M.-Vásárhelyt, mint a „Szeg. Híradó“ jelenti, kihirdették a gazdáknak, tartózkodójának gabonájuk elposcokolásától, mert a kormány közelebb sok gabonát készült venni a hadsereg számára.

Hála nyilvánítás.

A közel multban nem érdemlett, sőt méltatlan szivgyűtrő bántalmakkal sújtoltatván, s mindezeket — az illető kiméletéből — élettársommal sem közölhetvén, kényszerítve voltam titkon hordozni nyomasztó kedély lehangultságomat, míg végre véreim rothadásba indultak, lábaim nagy mérvű s mellem fulaszt dagadottságai ágyam fenekére szegtek, s már már éreztem a végperczet; midőn hivatalos utjából betért a kerületi orvos tekintetes Máté János ur, s miután az okozat nyomasztásáról s ebből eredt nyavalyám nagy-

*) Valóban nem is képzeltük, hogy az idegen ajkuk alatt örményeket értett t. levelezőnk, kiket mi a magyarokkal összeolvadt honpolgároknak tekintünk s nagyra is becsülünk ismert hazafiasságukért. Ama levél főszemje azonban az volt, hogy ha közcélra tartanak előadásokat, a begyűlt pénz hováfordításáról nyíltan számoljanak. Ezen interpellatio minden egyéneknek, s Ojtozi urnak is jogában állott, s e levél éppen arra nem ad feleletet.

szertiségről egy elméleti, mint gyakorlati érett tippintatával tudomást szerzett, elküldötte az irt, mely kevés hetek telvével engem az életnek visszaadott. Nem lenne kebel nyugodtságom, ha a tisztelt orvos ur iránti tisztelt teljes hálám a nyilvánosságnak is át nem adhatnám.

Miklós Polixena,
Zöld Lajosné.

71. Szinh. vál. 1864.

Az országos színházi választmány felszólítja mindazokat, kik az 1864. szinh. idény alatt páholyt tartani kívánnak, hogy ez iránti szándékukat 1864. october 30-ig szinházi választmányi jegyző Groisz Nándornál jelentsek be.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Páris, october 6. A „Botsch.“ levelezője, alitól fogó forrásból, tudomásra jött a tervnek, mely szerint az új pápai hadsereg szervezte lenne. A hadsereg 12,000 emberből fogna állani; 6000 francia katonából, tisztekből és altisztekből, a más 6000 lengyelekből ujonczozva. E hadtest mindenkinek saját nemzetiségű tábornok parancsnoka leend. A zsold sokkal nagyobb mint más államok katonáinál, úgy hogy válogatott embereket lehet reá toborozni. A pápai hadsereg fentartása költségeit a katolikus hatalmak fedeznék. A francia katonai törvénykönyvet fogják e hadseregél bevenni. Napoleon császárnak semmi ellenvetése, hogy Lamorieiere tábornok vállalja el a hadsereg felletti főparancsnokságot. A császár abban, ha a katolikus hatalmak saját költségükön tartanak hadsereget Rómában a pápa oltalmára, rendkívül hatályos fizikai és erkölcsi biztosítékot lát a forradalom ellen. A katolikus hatalmak, egy ily katonai egyezmény megkötése alkalmával, a pápa világi hatalmának fentartását állandó európai érdeknek nyilvánítnak, s biztosítják a szent atya független ségét és birtoktelét. Igaz, hogy a császár egy ily egyezményben rejlt erkölcsi biztosítékok mellé fizikai biztosítékot is akar állítani, a midőn kifejezetten fentartja magának, hogy Civitavechiát 3000 francia katonával tartsa megszállva. Különb a császár rendkívül szereti az egész tervet s a következőleg nyilatkozott: „Az által, hogy a pápai hadsereg költségeit a kath. hatalmak hordozzák, s Olaszország átveszi az egyházi állam adóságainak egy részét, sokkal kitünőbb állapotba helyeztem a pápát, mint ennekelőtte volt. 30 év óta szenved az egyházi állam de-ficitben; ezután még felesleg maradna fen-jövedelméből.”

Római levelek szerint Merode ur is foglalkozik már az új hadsereg szervezése tervével, sőt Lamorieiere visszameneteléről is nagyban foly a beszéd. Hanem Antonelli bíbornok ellene van minden katonai tervezetnek, mert úgy okoskodik, hogy a pápa mihelyt hadsereget nagyobbítaná, közvetlenül elismerné a szeptemberi egyezményt, a mely ellen tiltakozott, s így maga magát fosztaná meg az ürtügtől, a mely alatt spanyol vagy osztrák helyőrséget hívhatna Rómába.

A mint a „Kreuztg.“-nak írják, Sartiges ur a római francia követ kijelentette Antonelli bíbornoknak, hogy valamely idegen hatalom történhető beavatkozása a legkomolyabb bonyodalmakra vezetne. Hogy Franciaország el van határozva egy ily beavatkozásnak ellenszegülni, elég világosan kitünik Drouin de Lhuys ur sürgönyéből, a melyben a mostani külügyminister ur úgy látszik éppen nem akar vagy nem szabad visszaemlékeznie a meghalt minister Billaut-nak az 1863-ik febr. 11-diki kamarailésben tett ama nyilatkozatára, melynek rövid értelme ide ment ki: „Nevelésessé tennők magunkat, ha egy más hatalmat el akarnánk tiltani Rómá megszállásától, miután mi magunk tízennegy évig tartottuk azt megszállva.”

Olaszország. Turin, oct. 5. Az új ministerium programjában, a mint tudjuk, említés van arról is, hogy Turin városát, a kormány székhelyének Florenczbe áttételéből származó hátrányokért kárpótolják. Erre azonban Turin polgármestere Rora ur a város nevében bírúskén s az egész helyhatósági tanács viharos tetszésnyilvánítása kíséretében kijelentette, hogy Turin visszatart minden kárpótlást. Mert, így folytatta a polgármester, ha a székhelynek Florenczbe áttétele Rómáról való lemondást jelent, akkor egy ily veszte séget semmiféle kárpótlás jóvá nem tehet; ha pedig, megfordítva, a szeptemberi egyezmény a római kérdés végleges megoldását eredményezné, akkor Turin örömmel járulna még egy újabb Olaszországiért tett annyi áldozathoz.

A „Köln. Ztg.“-nak írják Turinból sept. 30-ról. Ma hosszas ideig tartott ministeri tanácskozmány volt, a melyben a parlament elébe terjesztendő javaslatok felett folyt a vitakozás. Minden arra mutat, hogy a köze-

lebbi parlamenti ülés igen rövid tartamú lesz. Csak a Franciaországgal kötött egyezményt fogják tárgyalni, s a kormány némely pénzügyi intézkedést elfogadni. Decemberben új választások lesznek s az új parlament februárban az új fővárosba Florenczbe fog összejönni.

A turini hivatalos lap közli az előbbi ministereknek a királyhoz intézett jelentését, mely a parlament összehívására vonatkozó rendeletet kísérté, s melynek lényeges pontjai így hangzanak:

„Ama perczben, midőn mi a kormányt átvettük, a római kérdés oly helyzetben volt, hogy nem igen méltóságteljes s haszonnal eljárás lett volna, tüstént újabb alkudozásokat kezdeni. A kormány a kedvező időpontra várt, és sietett azt megragadni, midőn azt vélte, hogy Európa általános helyzete kedvező volt. A parlament tárgyalásai értelmében, melyeknek a kormány számára kalauzul kelte szolgálnok, a római kérdést csupán erkölcsi eszközök által kelle megoldani. Franciaországgal egyetértőleg kelle eljárni, a be nem avatkozási elv alkalmazásának kieszközlése végett. A francziák császára mindig óhajta csapatait Rómából visszavonhatni; nemcsak azért, mivel e tény öszhangzik ama közjogi elvekkel, melyek a császárság politikájának alapját képezik, hanem azért is, mivel Olaszország feltámadása uralkodásának egyik legfőbb dicsősége leend. Azonban a császár azt hitte, hogy nem hagyhat magára, azt egy-szerre megfosztván támogatásától, egy oly hatalmat, melyet 15 éven át fegyvereivel oltalmazott. A katolikus érzelmek megnyugtása végett az olasz kormánynak szükségkép meg kelle ígérnie, hogy nem fogja megtámadni a pápai területet, s hogy megátalondja annak, a királyság határain belül, nem rendes csapatok által megtámadatását. E loyalsan tett s szilárdan fentartott ígért nem rontja le s nem csorbítja a nemzet jogát s vágyait; azonban megerősíti annak szükségét, hogy egyedül erkölcsi erők alkalmazandók a nemzeti eszméknek diadalra juttatása végett. Azonban a kormány, míg a római kérdéssel foglalkozott, a velencei kérdésről sem feledkezett meg. Austria, Velenczében táborozva, fenyegetéssé lehet bizonyos oly eshetőségek közt, a miket előre kell látni. A király főgondja mindig egy oly védelmi rendszer szervezésére volt irányozva, mely a kormány székhelyének egy előnyesebb fekvésű helyre áttételét kívánta meg. Katonai tekintetből Florencz lón kiválasztva. Ez az áthelyezés, noha lényegesen belügyi tény, összefüggésben áll a szerződéssel, melynek megkötését könnyebíté, mivel azt Franciaország annak zálogul tekintette, hogy Olaszország a pápával szemben lemondott az erőszakos eszközök használatáról. Erre a jelentés a Turinra hárult áldozatról szól, mely városnak érdemeit fölemlíti. Végül az előbbi kabinet biztos reményét fejezi ki, hogy e város a király példáját követendi, a ki egészen Olaszországnak szenteli magát.”

Németország. Berlin, oct. 7. A mai „Nord.“ írja: A menyiben a conferentiára vonatkozó tudósításoknak hinni lehet, a dán meghatalmazottak elvileg elvetették az egyes állami aktiváknak a hercegegek közt leendő arányos felosztása iránt tett javaslatot; ennek folytán a német meghatalmazottak az általános-összeg iránti javaslatra tértek vissza, mely iránt a dánok nyilatkozatát közelebbről várják.

E tárgyban ezt írja a „Corresp. Zeidl.“: Balan utasítása, a mint hallatszik, oda megy ki, hogy a dán királyság élet-föltételére való eddigi tekintetek fentartása mellett, teljes határozottsággal próbára tegye a dán kormány akaratát, a bécsi elözetek értelmében leendő békekötés iránt. Ezért neki constatioznia kellene, ha vajlon a Dánia részéről tett ellenvetések netalán oda lennének-e irányozva, hogy az alkudozások sokáig elhúzódnának, s jobb politikai constellatiót várjanak be. Hogy a dán meghatalmazottak elé ultimatumot fognak terjesztetni, ez elsieltett hír; azonban valóban valamely eszközt kell találni arra nézve, hogy a kopenhágai kabinet szándékai világosságra jöjjenek. Ha nyomtatékok tulajdonhatunk a külföldre jelekből nyilvánuló újmutatásoknak, a porosz kormány nehezen lenne hajlandó, az alkudozás eddigi módjának october végén tulterjedő határidőt engedni.

Ugyanezen lap még a következőket írja: „Amaz állásra vonatkozólag, a mit a dán kormány Jütland ügyei irányában foglalt el, arról értesülünk, hogy Dánia párisi s londoni képviselői a francia s angol kormányok figyelmét már felhívták a porosz parancsnoklő tábornok rendszabályaira, s ez utóbbiakat a fegyverszüneti feltételeken történt tulbágas gyánánt igyekeznek feltüntetni. Ha netalán kiderülne, hogy a fegyverszüneti jegyzőkönyv szövege különböző magyarázatoknak ad helyet, ez a porosz kormány számára újabb okot szolgáltatna a fegyverszünet felmondására, mihelyt az megfogott győződni arról, hogy a

békealkudozásokban való késedelem más valamiből ered, az értekezlet előtt fekvő kérdések természetesen nehézségein kívül. A fegyverszünet lejártával a porosz kormány saját tetszése szerint rendezhetné Jütlandban a köz-igazgatást s az adóbehajtást. A viszonyok tisztábbakká lennének, s már csak maga ez az eredmény is elég jutalmat adna a fegyverszünet felmondásáért, még ha eltekintünk is attól, hogy a tél folytán a hadműveletek a dán szigetekre is kiterjeszthetők lennének.

Dánia. Koppenhága, oct. 5. A „Berling” lap ellene mond ama közlésnek, mintha Dánia meghatalmazottjai a béke-előzetek tartalmával össze nem hangzó módon léptek volna fel, vagy hogy utasítások nélkül lettek volna. Szerinte az előzetekben az aktívák felosztásáról szó sincs. Az értekezletben emelt követelések teljesítése Dániára nézve lehetlenné tenné pénzügyi kötelezettségének teljesítését. Azt a hírt, mintha a dán meghatalmazottak beleegyeztek volna az aktívák felosztásának elvébe, valótlannak kell tekinteni;

e hír elterjesztése talán oda irányzott fogás, hogy egy ily felosztási eszme iránt a közönség ébren legyen. A Jütlandra gyakorolt nyomás érthetetlen. Hibetelennek látszik, hogy a juték szándékolt elnyomásának az lenne célja, hogy Dániára nyomást gyakoroljanak, annál inkább, mivel mi készek vagyunk, minden általunk vállalt feltételeket teljesíteni, s csupán az előzetekben nem foglalt, követelményterhes követeléseknek szegülünk el.

Spanyolország. Madrid, sept. 28. A „Gen. Corr.”-nek írják: A sept. 15-i egyezmény híre minden itteni körökben nagy hatást tett s a királyné rügtön, a mint párisi követőtől távirati tudósítást kapott, sajátkezűleg írt a pápának. A kabinet egyelőre nem tartja szükségesnek ez ügybe semmi módon beavatkozni s előre láthatólag igyekezni fog a Franciaországgal való jó viszonyt lehetőleg érintetlenül fentartani, a mi Spanyolországának Peruval és Chilivel fenforgó viszállyára is nagy mértékben befolyhat.

Ujabb. Berlin, oct. 3. Dániávala békealkudozások kedvezően haladnak; azt remélik, hogy a békekötés legközelebb létrejövend.

— Páris, oct. 9. Benedettinek, ama politika főképviselőjének berlini követé ki-neveztetését, melyet Thouvenel 1862-ben Turinban követett, a legkülönbözőbb módon commentálják. A lapok nagy része az egyezményt Róma-ellenes szellemben magyarázza. Élénken beszélnek az Angolországgal való egyetértés helyreállításáról, mivel a velenzei kérdés sürgető megoldást kíván. Franciaország Madridban folyvást sürgeti az olasz királyság elismerését. A „Gaz. de France” szerint Oroszország Austriának azt ajánlja, hogy congressust kívánjon, melytől Oroszország a párisi szerződés átvizsgálását reméli kinyerhetni. A „Constit.” az egyezmény szövegére vonatkozólag apologeticus cikket közöl. Az a hír, hogy az egyezményhez titkos pótezikkel vannak csatolva, tartja magát. Garibaldi állítólag elhagyta Caprera szigetét s részt fog

venni a parlamentben. Pepoli az egyezménynek a kamrában védőjeül ajánlja magát a kormánytól. Florenzebe, a szükséges építések eszközölésére, építészeket s mérnököket küldöttek. A felhívatalos lapok szerint Garibaldi a conventiót elveti s mint képviselő a parlamentben ellenzéki szellemben akar működni.

— Koppenhága, oct. 8. A legjobban értesülési szokott körökben erősítik, hogy a tegnapi Bécsbe menesztett dán utasítások eredményeitől az várható, hogy Jütlandot a szövetségesek két hét alatt kiűrik.

Bécsibörze October 9-én: Nemzeti kölcsön 78.40. 5%. Metalliques 69.25. Bank-részvény 772.—. Hitel-részvény 178.90. Váltó Londonra 116.30. Éllam 116.—. Arany 5.51 1/2. 1860-diki Állam kölcsön 91.15.

October 7-én: Urbéri kárpótlási kötvény Magyarországi 71.50. Erdélyi 72.25.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

Sz. 1387. 1864.

(266)

(1—3)

Hirdetmény.

Az ezen orsz. fegyintézet fegyenczei jövő 1865-dik évbeni élelmezésének és az őrségnek ugyancsak a fennebbi időre járuló kenyér szállításának ársükkentés útján leendő biztosítása a felsőges kir. főkormányzónak idei szeptember 28 kán 27033 sz. a. kelt rendeletével engedélyeztetvén, az említett fegyintézet irodájában megtartandó e tárgybéli szóbeli nyilvános ársükkentés **folvó évi october 27-ére reggeli 9 órára** íratik ki, mi is azon megjegyzéssel tétetik közé, miszerint ezen ársükkentéshez minden olyan vállalkozni kívánó, ki a feltételek 5 pontja értelmében attól elzárva nincs, a feltételek értelmében öngigazolás s 2000 o. ért. forint bántpénz letétele után, mely készpénzben vagy megfelelő beltrüdi állampapirokban lesz leteendő, hozzá szöhat.

A kitűzött határidőig a fennebbi értelemben igazolt és a fennebbi módon és mennyiségben leteendő bántpénzzel megterhelt irások ajánlatok is el fognak fogadtatni, ezen irások ajánlatok azonban, melyekben az egyes étek-részletekért kívánt összegek betűikkel és számbetűikkel tisztán és olvashatóan irandók ki, még a szóbeli ársükkentés megkezdése előtt lesznek felbontandók és az azokban foglalt ajánlatok az illető ársükkentési jegyzőkönyvbe első ajánlat képpen fognak beíratni.

Az ezen ársükkentésre vonatkozó szorosabb feltételek az intézet irodájában a szokott hivatalos órák alatt addig is megtekinthetők.

Az orsz. kir. fegyház igazgatósága. Szamosújvárt, october hó 8-kán. 1864.

Molnár J. várnagy.

Sz. 3598—1864.

(259)

(3—3)

Hirdetmény.

A folyó évi november 1-ső napjától a jövő 1865-ik évi octóber végéig a helybeli katonai laktanyák számára a város által tűzifa pótlékban mintegy 92 rövid öl kemény tűzifa, továbbá mintegy 23 mázsa világítási olaj; mintegy egy mázsa fagygyugyértára és mintegy 2800 tiz fontos részlet surló szalma lévén adandó, ezen kellekkel kiszolgáltatására nézve folyó évi **october 14-ik napján** délelőtt 9 órakor a tanácsház az emelet 4-ik szamu termében **árlejtés fog tartatni**, melyre vállalkozni vágyók a felkiáltási összeg 10% bántpénzük betétele mellett megjeleneni felhivatnak. Bővebb értesítést vehetni illető tanács elöadónál tanácsház 10 szám alatt.

Sz. kir. Kolozsvár város köziz. tanácsa 1864-ik év october 1-jén tartott üléséből kiadta **ELEKES ANDRÁS**, helyet. aljegyző.

Sz. 1342. 1864.

(261)

(3—3)

Hirdetmény.

A szamosújvári kir. orsz. fegyintézet, valamint egy néhány más törvényhatóság fegyenczei számára a folyó 1864-ik évben körülbelül szükségesítő ruha, fehér- és ágynemű, valamint lábbelikhez is megkívántó anyagok u. m.

2037 3/4 rőf foszlánynak és nadragnak való sávoly.
280 „ párnabajnak való három nyűstös vászon.
5318 „ egy rőf széles fehérnemű vászon.
1191 „ 24 hüvelyk „ „
3389 3/4 „ szalmazsáknak való vászon.
200 darab kék nyakkendő három szögű.
447 pár cipőbőz szükségesítő bőrányag, állván minden pár egy pár fő és sarok marhabőrből, egy pár fontostalpból, egy pár válogatott jó talpbérlésből, egy pár sarokbélésből, egy pár fűdzsüzből.
55 font 28 lat talpszeg.
40 pár beteg fegyenczek számára szükségesítő papucs (pantoffeln) állván, egy pár marhabőr fűdzsüzből, egy pár esertalp és egy pár talpbérlésből.
85 font szürke czérna.
44 pár mellényre való kapocs.
643 6/12 ducezt fekete
641 1/2 „ fehér esontgomb, szállítása végett a fennebbi fegyintézet hivatalos irodájában folyó évi **Mindszent-hava 25-kén** reggeli 10 órakor irások ársükkentés fog tartatni, melyre a vállalkozni kívánók tisztelettel meghivatván, figyelemzetnek egyszersmind, miszerint a szabályszerű bélyeggel és az általuk ajánlott egész anyag mennyiségért követelt összegnek 10%-jával, mint bántpénzzel ellátott irások ajánlatokat legkésőbb az ársükkentésre kitűzött napon reggeli 10 óráig annyival is bizonyosabban nyújtsák be a fennebbi fegyintézet igazgatóságának, mivel ezen határidőn túl bár mily jutányos ajánlat sem fog többé tekintetbe vétetni.

Az ajánlatokban a kívánt összeg betűikkel és szám-betűikkel irandó ki, és netalán előforduló különbség esetében a betűikkel írt szám fog érvényesnek tekinteni.

Az ajánlatokhoz a szállítani szándékolt anyagokból, mintadarabok is mellékelendők, ha ezek azonban elfogadhatóknak nem találhatók, ugy az igazgatóság fog mintadarabokat adni, miért is minden vállalkozó ajánlatában világosan ki kell hogy fejezze, hogy azon esetben, ha az általa adott mintadarabok nem találhatók elfogadhatóknak, kötelezi magát a szükségesítő anyagokat az igazgatóság által adandó mintadarabok szerint szállítani.

Ezen mintadarabok, valamint a szállításra vonatkozó szorosabb feltételek is a fegyintézet hivatalos irodájában a szokott hivatalos órák alatt az ársükkentés előtt is megtekinthetők.

Végül megjegyeztetik még, miszerint a bőrneműkre külön ajánlat is elfogadtatik. Az országos kir. fegyintézet igazgatóságától Szamosújvárt, october 1-én, 1864.

Molnár J. várnagy.

NEM HIVATALOS.

(264)

(2—3)

Két-víz-közt 376 sz. ház mellék épületeivel, 6 1/2 hold nemes gyümölcsös, lucernás szőlő, gazdasági eszközök szabad kútból eladók. Értekezhetni felőle a fenn nevezett házánál, vagy dr. Hincz György úr gyógyszerházában.

Az első magyar ált. biztosító társaság

kolozsvári főügynöksége

biztosít

TÜZKÁROK ELLEN

a lehető jutányos díjak, gyors kártérítések mellett, épületekre, gazdasági- és iparkészletekre, butorokra, állatokra, **életbiztosításokat** is elvállal, a biztosított balála után fizetendő tőkék és nyugdíjak, a biztosított életében fizetendő kiházasítási tőkék, elhalasztott éviáradékok (nyugdíjak) és közvetlen járadékokra.

Bevallásokat elfogadnak:

A főügynökségi iroda, van a nagy-piac 162 sz. a. és

vidéki ügynökök:

Abrudbányán: Pongrácz D.;	Fehérvárt: Matherny Emil;	M.-Ujvárt: Sebestyén Á.;
Alfaluban: Gál Elek;	Felvinczen: Lemberger M.;	M.-Szengyelben: Csizsér L.;
A.-Rákoson: Józsa András;	Gyaluban: Soós Ferencz;	M.-Záhon: Kutasi Ferencz;
Ardón: Viski Pál;	Gy.-Mónostoron: Fritsch J.;	Mocsón: Rohoncz Zs.;
Alkomáran: Papp János;	Hévízen: Péterfi Sándor;	N.-Hondán: Móricz S.;
Bágyonban: Dali Adam;	Hidalmáson: Majthényi Fer.;	N.-Ólyvösön: Deácy Sándor;
Baróthon: Császár Antal;	Jaádon: Stillfried Bernád;	N.-Enyeden: Ungerpek M.
B.-Hunyadon: Hiry János;	Járában: Siménfalvi Gy.;	N.-Sajón: Szövérdi György;
Beszterczen: Tannehaus I.;	Kapnikbányán: Gruber Ján.;	Oláh-Láposbányán: Hanschild György;
Bethlenben: Bernádi D.;	Kékesen: Némethy Sándor;	Pókalfalván: Márk József;
Bodolán: Kósa Sándor;	K.-Vásárhelyt: Hankó L.;	Rettegen: Köblös István;
Booson: Mosa Samu;	Kis-Borosnyón: Albu Endre.;	O.-Tordán: Osztián testvérek;
Bölömben: Sebestyén K.;	Kis-Enyeden: Papp Miklós;	Sz. Nádoson: Pogány L.;
Buzában: Benkő József;	Korondon: Nán Sándor;	Szamosújvárt: Dájbukát J.;
Czegén: Mátyás Zsigmond;	Kolozsvárt: Sallai István;	Sz.-Udvarhelyt: Solymosi J.;
Csapón: Finna István;	Kövenden: Tanka Samu;	Szerdahelyt: Medgyesi J.;
Czintson: Gerasimu János;	M.-Láposon: Breuer Pál;	Teleken: Magyarósi F.;
Cs.-Kereszturon: Torma K.;	M.-Ludason: Szabó Sándor;	Tekébe: Varga Sámuel;
Cs.-Szeredában: Erős Elek;	M.-Igenbe: Mohai Sándor;	Torockozón: Koronka Antal.;
Dézsen: ifj. T. Róth Pál;	M.-Régenben: Szász István;	Tövisen: Lukács József;
Dézsalfalván: Kovács Dénes;	M.-Frátán: Finta Samu;	Uj-Tordán: Balogh János;
D.-Szt.-Mártonban: Szönyi Ferencz;	M.-Örményesen: Kassai K.;	Választon: Filep István;
Egerbegyen: Barabás J.;	M.-Bándon: Boér Antal;	Vajában: v. Filep Albert.
	M.-Vásárhelyt: Jenei Á.;	

Az első magyar általános biztosító társaság kolozsvári főügynöksége.

(265)

(1—6)

KOVÁRI LÁSZLÓ.

Kolozsvárt Stein Janos könyvkereskedésében megjelent:

Az Általános POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV.

mint ez jelenleg Erdélyben érvényes; minden a legujabb időig megjelent és még hatályban levő utólagos rendeletekkel, felvilágosító és utasító jegyzetekkel ellátva.

Irta **Hilbi HALLER KÁROLY**,

a kolozsvári kir. jogakadémián az által. polg. törvénykönyv, váltó- és kereskedelmijog, esőrendtartás és az általános bányatörv. h. tanára; az igazságügyi elmél. államvizsgálati bizottságnak tagja.

Első füzet. Egy füzet ára 1 ftt 80 kr oszt. értékben.

Az egész műre **october végéig 6 fttal** előfizethetni.

Az erdélyi muzeumegylet évkönyvei

III-dik kötetének I-ső füzeté, 16 tábla könyomatu rajzzal.

Ára 2 ftt 50 kr.

Természet historiai képek

oskolák- és magánhasználatra.

I. az **Emlősök**. Öt színezett tábla-vászonra felhúzza és lagirozva 11 ftt.

II. a **Madarak**. Öt színezett tábla-vászonra felhúzza és lagirozva 11 ftt.

Ugyanazok felhuzatlan, könyv alakban fűzve. **Darabja 3 ftt 80 kr.**

Föld-gömbök és Föld-képek nagyválasztékban.

Erdélyi püspök **HAYNALD LAJOS** ur ö nmlga fény-írott arczképe 50 kr,

A TÁRSADALOM ALAPELVEI.

Irta **Zádori János**. Ára 2 ftt.

Bábo L. v.

Der Weinstock und seine Varietäten.

Beschreibung u. Synonymik der verzügllichsten Wein- u. Tafel-Trauben.

Ára 3 ftt 60 kr.